នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក-អជសង

ភាគីដាក់ឯកសារ៖ សហមេធាវីការពារក្តីលោក អៀង សារី

ដាក់ជូន៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

ភាសាដើម៖ **អង់គ្លេស**

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី ៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ ក.ស.ច.ស ឬ អង្គជំនុំជម្រះ៖ **សាធារណៈ / Public**

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់ណ្តោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា៖

ហត្ថលេខា៖

ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលដាក់រួមជាមួយនឹងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកជំនាញ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អនុលោមតាមវិធាន៨០

ដាក់ដោយ៖

សហមេធាវីការពារក្តី

លោក អាង ឧត្តម

លោក Michael G. KARNAVAS

ផ្ញើជូន៖

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

ចៅក្រម និល ណុន

ចៅក្រម យូ មណី

ចៅក្រម យ៉ា សុខន

ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT

ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE

ចៅក្រមបម្រុង យូរ ឧត្តរា

ចៅក្រមបម្រុង Claudia FENZ

ផ្ញើជូន៖

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង

លោក Andrew CAYLEY

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់

ឯកសារទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/Date de reception): 08 / 02 / 2011
ម៉ោង (Time/Heure): 10:45
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: Uch Arun

លោក អៀង សារី តាមរយៈមេធាវីការពារក្តីរបស់ខ្លួន ("ក្រុមមេធាវីការពារក្តី") សូមឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលដាក់អមជាមួយនឹងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកជំនាញ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយអនុលោមតាមវិធាន៨០ "សំណើ"[1]។ សំណើបានលើកឡើងនូវបញ្ហាចំនួនប្រាំមួយ ដែលត្រូវដោះស្រាយមុនពេលជំនុំជម្រះ៖

ក. ពេលវេលាសមរម្យតាមសមាមាត្រដើម្បីសួរសាក្សី[2]

ខ. ការប្រើប្រាស់ចម្លើយរបស់សាក្សីនានា ដោយមិនបានស្តាប់ចម្លើយសាក្សីពាក់ព័ន្ធ[3]

គ. ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនានា ដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ៥[4]

ឃ. វចនាសម្ព័ន្ធ និងការធ្វើបទបង្ហាញភស្តុតាង[5]

ង. លទ្ធភាពក្នុងការកោះហៅសាក្សីបន្ថែមក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ[6] និង

ច. លទ្ធភាពកោះហៅសាក្សីនានា ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅមិនទាន់បានធ្វើការស្តាប់ចម្លើយ[7]

មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យបើកសវនាការសួរដេញដោលផ្ទាល់មាត់ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ ។ ការស្នើសុំនេះមានភាពសមស្របសម្រាប់កិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការដែលនឹងធ្វើឡើងនៅខែមីនា ឬខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ខាងមុខ[8]។

I. ឧឡឹករណ៍

ក. ពេលវេលាសមរម្យតាមសមាមាត្រសម្រាប់សួរសាក្សី

---

[1] *រឿងក្តី នួន ជា* សំណុំរឿងលេខ០០២-១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសង បញ្ជីសាក្សី និងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា តាមវិធាន៨០ រួមទាំងឧបសម្ព័ន្ធសម្គាល់១,២,៣,៣ក,៤ និង៥ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E9/4.2 ERN: 00640732-00640736។

[2] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៧។

[3] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១០។

[4] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១១។

[5] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១៥-២១។

[6] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១០-១២។

[7] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១៣។

[8] សារអេឡិចត្រូនិកផ្ញើពី Susan Lamb អ្នកសម្របសម្រួលជាន់ខ្ពស់ផ្នែកតុលាការ ទៅកាន់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី កម្មវត្ថុ៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងទៅនឹងភាគីក្នុងនាមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង-ក្រុមមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១។

1. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ៧ ក.ស.ព លើកអំណះអំណាងថា ការប៉ាន់ប្រមាណអំពីពេលវេលា ត្រូវបានកំណត់ដោយឈរលើមូលដ្ឋានដែលថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចសួរសំណួរទៅអ្នកជំនាញ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សី យ៉ាងហោចណាស់ក៏ត្រូវចំណាយមួយភាគបីនៃពេលវេលាដែលគេប៉ាន់ប្រមាណសម្រាប់ការផ្ដល់សក្ខីកម្មទាំងមូល។ នេះមានន័យថា ពីរភាគបីនៃពេលវេលានៅសល់ ត្រូវបែងចែករវាងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រហែលជា ២.១២៣ រូប និងក្រុមមេធាវីការពារក្ដីទាំងបួនក្រុម។ ទោះបីជាអាចសន្មតថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងភាគច្រើនទុកការសួរសំណួរសំខាន់ៗឲ្យទៅភាគីនានាក្ដី ដែលករណីនេះមិនទាន់ត្រូវបានពិភាក្សា ឬដោះស្រាយនៅឡើយទេ និងទោះបីជាអាចសន្មតថា មានតែមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីតែមួយរូបប៉ុណ្ណោះ ដែលនឹងសួរសំណួរទៅអ្នកជំនាញ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬសាក្សីនីមួយៗ ដែលករណីនេះហាក់ដូចជាមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្អែកតាមវិធានផ្ទៃក្នុងទេ ក៏មេធាវីការពារក្ដីទាំងបួនក្រុម មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាក្រុមរួមតែមួយ ដែលទទួលបានតែមួយភាគបីនៃពេលវេលាដែលមានប៉ុណ្ណោះនោះ[9]។ ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីនីមួយៗ តំណាងឲ្យជនជាប់ចោទផ្សេងៗគ្នា និងមានការងារជាអាទិភាព និងផលប្រយោជន៍ផ្សេងៗគ្នា។ ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីទាំងនេះមិនមែនជាក្រុមដែលមានសមាសភាពច្រើនហើយមានផលប្រយោជ៍តែមួយឡើយ[10]។ សិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន

---

[9] *សូមមើលរឿងក្ដី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿង IT-95-16-T សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ៣៣៩(ខ)។ "ក្នុងការកំណត់តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវរក្សាទុកនូវការពិចារណារបស់ខ្លួនជាមុនដូចតទៅ៖ ... (ខ) គោលការណ៍ដែលការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទនីមួយៗ ត្រូវតែពិចារណាដាច់ដោយឡែកពីគ្នា។ បញ្ហាដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានជំនុំជម្រះរួមគ្នានោះ មិនមែនមានន័យថា ការចោទប្រកាន់លើពួកគាត់ មិនអាចត្រូវបានទទួលការពិចារណាដាច់ដោយឡែកនោះទេ"។

[10] និយាយអំពីរឿងនេះ វាធ្វើអោយរន្ធត់ញាប់ញ័រទៅដល់សតិសម្បជញ្ញៈ ដែលថាចៅក្រមទាំងឡាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទាំងចៅក្រមជាតិ និងចៅក្រមអន្តរជាតិ ដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិមកពីប្រព័ន្ធច្បាប់ខំម៉ុនឡ និងស៊ីវិលឡ បានប្រព្រឹត្តនូវទង្វើ ហាក់ដូចជាថា ជនជាប់ចោទទាំងអស់គឺជាក្រុមសមូហភាពមួយ ផ្ទុយពីជនជាប់ចោទម្នាក់ៗដែលត្រូវបានទទួលការការពារក្ដីក្នុងលក្ខណៈដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដែលមានផលប្រយោជន៍ខុសគ្នា និងទីទៃពីគ្នា។ នៅក្នុងអនុស្សារណៈអន្តរការិយាល័យរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នាពេលថ្មីៗនេះ ចុះថ្ងៃទី ៣ កុម្ភៈ ២០១១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានថ្លែងថា ក្រុមមេធាវីការពារក្ដី គួរសម្របសម្រួលគ្នានៅក្នុងសំណើសុំរបស់ពួកគេ នៅពេលណាដែលអាចធ្វើបាន ហើយដាក់សំណើសុំរួមគ្នាទៅចំពោះមុខ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ។ *សូមមើល* អនុស្សារណៈអន្តរការិយាល័យ ក្រោមចំណងជើងថា៖ ការជូនដំណឹងជាមុនអំពីការសម្រេចសេចក្ដីរបស់អង្គជំនុំជម្រះទៅលើពាក្យសុំ E14, E15, E9/2, E9/3, E24 and E27ចុះថ្ងៃទី ៣ កុម្ភៈ ២០១១ ទំព័រ ២។

របស់លោក អៀង សារី ក្នុងការការពារខ្លួន និងសិទ្ធិសួរលើសាក្សីដែលប្រឆាំងខ្លួន នឹងមិនត្រូវបាន គោរពនោះទេ ប្រសិនបើពេលវេលាដែលផ្តល់ឱ្យគាត់ ត្រូវបានកំណត់របៀបនេះនោះ[11]។ ដាច់ខាត គេមិនត្រូវអនុញ្ញាតអោយ កសព កាត់បន្ថយសិទ្ធិទាំងឡាយរបស់ជនជាប់ចោទនីមួយៗឡើយ។

ខ. ការប្រើប្រាស់ចម្លើយរបស់សាក្សីនានា ដោយមិនបានស្តាប់ចម្លើយសាក្សីពាក់ព័ន្ធ

2. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ១០ ក.ស.ព អះអាងថា៖

> បុគ្គលផ្សេងៗទៀត គឺមិនទាន់បានដាក់បញ្ចូលឈ្មោះក្នុងបញ្ជីនៅឡើយទេ ដោយសារផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា សហព្រះរាជអាជ្ញានឹងត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យបញ្ចូលជាភស្តុតាងនូវចម្លើយរបស់សាក្សីនានាព្រមទាំងឯកសារពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗអនុលោមតាមវិធាន៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ក្នុងករណីបើសិនជាចម្លើយរបស់សាក្សីនានា និងឯកសារពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗមិនត្រូវបានយល់ព្រមទទួលយកទេនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យបានជ្រាបថា ខ្លួនអាចនឹងធ្វើសំណើសុំបន្ថែមទៀតនូវអ្នកជំនាញ សាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវកោះហៅឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងសវនាការ បើសិនជាតាមការយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ថា ការដកចេញនូវឯកសារភស្តុតាងបែបនេះ ជាការធ្វើឱ្យខូចដល់លទ្ធភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការបំពេញឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃបទដ្ឋានស្តីពីភស្តុតាង លើបញ្ហាទាក់ទងនឹងឯកសារដោយឡែកណាមួយ ក្នុងសំណុំរឿងនេះ។

ហេតុដូចនេះ មេធាវីការពារក្តីជូនដំណឹងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា លោក អៀង សារី មានបំណងប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន តទល់នឹងសាក្សីទាំងអស់ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មប្រឆាំងនឹងរូបគាត់[12]។

---

[11] សិទ្ធិតទល់មានសារៈសំខាន់ចំពោះដំណើរការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌។*សូមមើល ឧទាហរណ៍ រឿងក្តី Saidi តទល់នឹង France*, តុលាការ ECHR, បណ្តឹងលេខ 14647/89, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣ កថាខណ្ឌ៤៤។

[12] *សូមមើល* កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា១៤(៣)(ង) ដែល អ.វ.តក ត្រូវគោរពតាមដោយអនុលោមតាមមាត្រា៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣ ដូចដែលត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩។ “ក្នុងការសម្រេចសេចក្តីចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយប្រឆាំងមកលើខ្លួន ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានការធានាជាអប្បបរិមា ដោយស្មើភាពគ្នាយ៉ាងពេញលេញ៖... ត្រូវមានការសួរចម្លើយ ឬសុំឱ្យសួរចម្លើយទៅលើសាក្សីដាក់បន្ទុក និងសុំឱ្យសាក្សីដោះបន្ទុកចូលខ្លួន ដើម្បីសួរចម្លើយក្នុងនាមខ្លួន ក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចគ្នានឹងសាក្សីដាក់បន្ទុក...។” នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បដិសេធការទទួលស្គាល់កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីពីររូបដែលធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ពីព្រោះសាក្សីបានស្លាប់មុនពេលសវនាការ ហើយ ឌុច មិនមានលទ្ធភាពតទល់ភាពត្រឹមត្រូវនៃចម្លើយរបស់សាក្សីទាំងនោះ” សូមមើលករណី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ សំណុំរឿងលេខ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អវតក/អជសង សេចក្តីសម្រេចស្តីពីភាពអាចទទួល

មេធាវីការពារក្ដីនឹងជំទាស់នឹងការប្រើប្រាស់ចម្លើយរបស់សាក្សីណាមួយ ដែលនឹងមិនត្រូវបានកោះហៅឲ្យផ្តល់សក្ខីកម្ម ពោលគឺ មេធាវីការពារក្ដីត្រូវតែអាចពិនិត្យមើលលើភស្តុតាងទាំងអស់ប្រឆាំងនឹងរូបលោក អៀង សារី។ ក.ស.ព គួរតែត្រូវបានតម្រូវឲ្យពិនិត្យមើលឡើងវិញជាបន្ទាន់ចំពោះបញ្ជីឈ្មោះរបស់ខ្លួន និងបញ្ចូលនូវសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញទាំងអស់ ដែល ក.ស.ព មានបំណងចង់បញ្ចូលចម្លើយរបស់អ្នកទាំងនោះ។

គ. ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនានា ដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ៥

3. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ១១ ក.ស.ព លើកឡើងថា ខ្លួនមិនទាន់បានដាក់បញ្ចូលនូវបុគ្គលទាំងអស់ដែលអាចជួយនៅក្នុងការបញ្ជាក់យថាភូតលើឯកសារពាក់ព័ន្ធ ដែលនឹងត្រូវសុំឲ្យយល់ព្រមទទួលយកនោះទេ។ ក.ស.ព លើកឡើងថា ឧបសម្ព័ន្ធ ៥ មានឈ្មោះបុគ្គលទាំងនេះមួយចំនួន។ ហេតុដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា មេធាវីការពារក្តីទំនងជាតវ៉ានឹងការបញ្ជាក់យថាភូតលើឯកសារសឹងតែទាំងអស់ ឬទាំងអស់ ដែល កសព សុំឲ្យយល់ព្រមទទួលយកនោះ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរតែកោះហៅសាក្សីនានាដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ៥ ហើយ ក.ស.ព គួរតែតម្រូវឲ្យដាក់សេចក្តីសង្ខេប និងព័ត៌មានបន្ថែមនៃសាក្សីទាំងនេះ ដោយសារតែវាតម្រូវឲ្យធ្វើដូច្នេះចំពោះសាក្សីទាំងអស់ផ្សេងទៀត។

ឃ. វចនាសម្ព័ន្ធ និងការធ្វើបទបង្ហាញភស្តុតាង

4. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ១៥ ដល់ ២១ ក.ស.ព បានលើកឡើងថា ខ្លួនបានដាក់ជូនសំណើអំពីវចនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់ការបង្ហាញខ្លួនអ្នកជំនាញ សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅពេលសវនាការ ដែលក្នុងនោះបញ្ហាជាគន្លឹះនានានៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះគួរបានលើកមកបង្ហាញជូន។ "សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើថា សំណើរបស់ខ្លួនសម្រាប់គ្រោងការរួម នៃការធ្វើបទបង្ហាញភស្តុតាងនេះនឹងត្រូវបានរក្សាទុកដើម្បីជាការផ្តល់ជូនដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងសាធារណជនទូទៅ នូវលទ្ធភាពយល់ដឹងឲ្យបានល្អបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបានអំពីសំណុំរឿង និងលើកកំពស់

យកសម្ភារៈដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងធ្វើជាភស្តុតាង ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារE43/4 ERN: 00332849-00332857 កថាខណ្ឌ១៣-១៧។

ប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងបទបង្ហាញរបស់ខ្លួនដោយគូភាគីនានា"[13]។ ក.ស.ព លើកឡើងបន្ថែមថា សាក្សីរបស់មេធាវីការពារក្តី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវចូលខ្លួនមកឆ្លើយបំភ្លឺ ដោយផ្អែកតាមរចនាសម្ព័ន្ធដែលស្នើសុំ។ ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីយល់ព្រមជាមួយ ក.ស.ព ថា ក.ស.ព មានបន្ទុកបង្ហាញភស្តុតាងអោយអស់វិមតិសង្ស័យ[14] ក.ស.ព អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់តែរចនាសម្ព័ន្ធនៃរឿងក្តីដែលស្នើសុំរបស់ខ្លួន តែក្នុងករណីដែលការជំនុំជម្រះត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរបៀបនីតិវិធីចំពោះមុខ និងការដេញដោលដោយគូភាគី ដែលក្នុងនោះភាគីនីមួយៗអាចបង្ហាញរឿងក្តីរបស់ខ្លួន។

5. ប្រសិនបើ ក.ស.ព ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យបង្ហាញរឿងក្តីនៅក្នុងរបៀបដែលខ្លួនជ្រើសយក មេធាវីការពារក្តីក៏ត្រូវតែទទួលបានការអនុញ្ញាតបែបនេះដូចគ្នា ក្នុងការបង្ហាញរឿងក្តីរបស់ខ្លួនក្នុងរបៀបដែលខ្លួនជ្រើសយកដែរ ដើម្បីឱ្យស្របតាមគោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយក្នុងការតទល់ក្តី។ ប្រសិនបើមិនមានរឿងក្តីដាច់ដោយឡែករវាង ក.ស.ព និងមេធាវីការពារក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវតែរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធនៃការធ្វើបទបង្ហាញរឿងក្តី តាមរបៀបដែលខ្លួនយល់ថាល្អបំផុត ជាជាងគ្រាន់តែទទួលរចនាសម្ព័ន្ធដែលបានលើកឡើងដោយ ក.ស.ព នោះ។

6. ថ្មីៗនេះ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់សំណើសុំដែលសមហេតុផល និងយុត្តិធម៌ សម្រាប់កិច្ចដំណើរការជំនុំជម្រះ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យ ក.ស.ព ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងមេធាវីការពារក្តី ធ្វើបទបង្ហាញរឿងក្តីរបស់ខ្លួន[15]។ ផ្ទុយទៅវិញ សំណើរបស់ ក.ស.ព មិនបានគោរពឱ្យបានត្រឹមត្រូវចំពោះគោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយក្នុងការតទល់ក្តីនោះទេ។

ឃ. លទ្ធភាពក្នុងការកោះហៅសាក្សីបន្ថែមក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ

7. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១២ ក.ស.ព លើកឡើងថា៖

---

[13] សំណើសុំ កថាខណ្ឌ១៦។

[14] *សូមមើល* សំណើសុំ កថាខណ្ឌ៨។ *ករណីរឿង អៀង សារី* សំណុំរឿងលេខ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសជ សំណើសុំរបស់ អៀង សារី ឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការជំនុំជម្រះលើសំណុំរឿងលេខ០០២ ដោយអនុវត្តតាមវិសោធនកម្មនីតិវិធីដែលបានស្នើសុំ និងសំណើសុំផ្អាកជាបន្ទាន់លើដីកាបង្គាប់ដើម្បីដាក់សម្ភារៈសម្រាប់រៀបចំសវនាការ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈឆ្នាំ២០១០ ឯកសារE9/3 ERN: 00640920-00640935។

[15] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* ឧបសម្ព័ន្ធ។

កាលណាអ្នកជំនាញ សាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានកំណត់អត្តសញ្ញាណនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទាំងនេះ មិនអាចបង្ហាញខ្លួននៅពេលសវនាការបានដោយសារហេតុផលណាមួយក៏ដោយ ឬមួយក៏ពួកគេបានមកបង្ហាញខ្លួននៅពេលសវនាការ តែមិនអាចមានលទ្ធភាពរៀបរាប់ពីអង្គហេតុដែលមាននៅក្នុងចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួនបាន នោះសហព្រះរាជអាជ្ញាផ្តល់ការជូនដំណឹងផងដែរដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថាខ្លួនអាចស្នើឱ្យសុំកោះហៅអ្នកជំនាញ សាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជំនួស ឱ្យចូលមកបង្ហាញខ្លួនដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មលើបញ្ហាដូចគ្នា ឬស្រដៀងគ្នានោះ។ ជាទូទៅជាងនេះទៀត នៅពេលដែលសវនាការកំពុងដំណើរការ បើសហព្រះរាជអាជ្ញាជឿជាក់ថាមានការចាំបាច់ត្រូវហៅសាក្សីក្រោយៗឱ្យមកបំភ្លឺ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាផ្តល់ការជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថាខ្លួននឹងធ្វើសំណើនេះនៅពេលដែលខ្លួនមានការជឿជាក់ដូច្នេះ។

8. វិធាន ក្នុងសំណៅសេចក្តីព្រាងនាពេលបច្ចុប្បន្ន មិនបានចែងអំពីលទ្ធភាពសម្រាប់ឱ្យភាគីមួយកោះហៅសាក្សីបន្ថែម ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងបញ្ជីសាក្សីរបស់ខ្លួន លុះត្រាតែភាគីដែលស្នើសុំ ត្រូវតែធ្វើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា សក្ខីកម្មដែលបានស្នើសុំនោះ ពុំអាចធ្វើបាននៅមុនពេលការចាប់ផ្តើមជំនុំជម្រះ[16]។ ប្រសិនបើ ក.ស.ព ត្រូវបានផ្តល់នូវបុព្វសិទ្ធិបញ្ចូលសាក្សីបន្ថែមទៅក្នុងបញ្ជីសាក្សីរបស់ខ្លួន ដែលសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីទាំងនោះអាចធ្វើបាននៅមុនពេលការចាប់ផ្តើមជំនុំជម្រះ ដូចនេះមេធាវីការពារក្តីត្រូវតែទទួលបានបុព្វសិទ្ធិដូចគ្នានេះដែរ ដោយផ្អែកតាមគោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយក្នុងការតទល់ក្តី។

ង. លទ្ធភាពកោះហៅសាក្សីនានា ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅមិនទាន់បានធ្វើការស្តាប់ចម្លើយ

9. ក.ស.ព លើកឡើងថា ខ្លួនមានបំណងកោះហៅសាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅមិនទាន់បានធ្វើការស្តាប់ចម្លើយពីមុនមក។ នៅក្នុងកថាខណ្ឌ១៣ ក.ស.ព លើកឡើងថា៖

> មានបុគ្គលមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅមិនទាន់បានធ្វើការស្តាប់ចម្លើយ ហើយដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាចង់ឱ្យធ្វើការកោះហៅមកនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះ។ បុគ្គលទាំងនោះរួមមានភាគីច្រើនជាអ្នកជំនាញដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះនៅក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធទី២**។ ជាការជាក់ស្តែង ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានស្តាប់ចម្លើយបុគ្គលនានាដែលធ្លាប់ត្រូវបានគេដឹងយ៉ាងទូលំទូលាយរួចមកហើយស្តីពីបញ្ហានានា ដែលទាក់ទងនឹងកម្មវត្ថុនៃរឿងក្តីដែលនៅក្នុងដីកាបញ្ជូន

[16] វិធាន៨៧(៤)។

រឿងទៅជំនុំជម្រះ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការចុះផ្សាយអំពីបុគ្គលទាំងនេះបែរជាត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងទៅវិញ។ អង្គហេតុដែលថាអ្នកជំនាញ ឬសាក្សី ទាំងនេះមិនបានបង្ហាញសក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានកាត់បន្ថយតម្លៃនៃសក្ខីកម្មរបស់ពួកគេទេ។ តាមពិតទៅ បុគ្គលនីមួយៗទាំងនោះគឺស្ថិតនៅក្នុងឋានៈមួយ ដែលអាចផ្ដល់ជូននូវទស្សនៈដែលមានលក្ខណៈទោលបាន (uniques insight) ដែលជាញឹកញាប់ គឺនៅលើបញ្ហានានា យ៉ាងច្រើនដែលជាប់ទាក់ទងសមហេតុផលទៅនឹងសំណុំរឿងនេះ ហើយដែលមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ខ្លីៗ ដែលនាំឱ្យមានការចំណេញដល់ថវិការបស់អង្គជំនុំជម្រះផង។ បន្ថែមលើនេះកាលណាសហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើការកោះហៅសាក្សី (**ឧបសម្ព័ន្ធទី៣**) ឬ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី (**ឧបសម្ព័ន្ធទី៤**) ដែលការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនទាន់បានស្ដាប់ចម្លើយនោះ គឺសហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើយ៉ាងដូច្នេះដោយមានការជឿជាក់ថា សក្ខីកម្មរបស់បុគ្គលទាំងនេះមានលក្ខណៈជាប់ទាក់ទងសមហេតុផលយ៉ាងជាក់លាក់ទៅនឹងការបង្ហាញភស្តុតាង អំពីអង្គហេតុសំខាន់ៗជាគន្លឹះ។

10. ក.ស.ព មិនត្រូវអនុញ្ញាអោយកោះហៅសាក្សី ដែល ក.ស.ច.ស មិនទាន់បានធ្វើការស្ដាប់ចម្លើយក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការនោះទេ។ ក.ស.ព មានពេលវេលាជាងបីឆ្នាំ ដែលខ្លួនអាចស្នើសុំទៅក.ស.ច.ស ឱ្យធ្វើការស្ដាប់ចម្លើយអ្នកទាំងនោះក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការ[17]។ វាជាការមិនគោរពអំណាចរបស់ ក.ស.ច.ស ក្នុងករណីដែល ក.ស.ព កោះហៅសាក្សី ដែល ក.ស.ច.ស យល់ឃើញថាមិនចាំបាច់ក្នុងការស្ដាប់ចម្លើយនោះ។ វិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា អង្គជំនុំជម្រះ "ធ្វើសេចក្ដីសម្រេចដោយផ្អែកលើ<u>ភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង</u> ប្រសិនបើភាគីយកភស្តុតាងទាំងនោះមកដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ឬប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះខ្លួនឯងយកភស្តុតាងទាំងនោះមកដាក់នៅចំពោះមុខភាគី" [18]។ នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិល "ទោះបីជាតុលាការបង្គាប់ឱ្យសាក្សី ឬភាគីនានា ផ្ដល់សក្ខីកម្ម (ការស្ដាប់ចម្លើយ) <u>ការផ្ដល់សក្ខីកម្មរបស់បុគ្គលទាំងនេះ មិនអាចយកជាភស្តុតាងនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ សក្ខីកម្មបែបនេះគឺជាព័ត៌មានបន្ថែមក្នុងការបំភ្លឺភស្តុតាងឯកសារដែលបានចងក្រង</u>"[19]។ សាក្សីថ្មីដែលស្នើសុំមិនអាចជួយដល់

---

[17] វិធាន៥៥(១០)។

[18] វិធាន៨៧(៣) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[19] សៀវភៅនិពន្ធដោយ Nicolas Marie Kublicki មានចំណងជើងថា *An Overview of the French Legal System from an American Perspective*, 12 B.U. INT"L L.J. ទំព័រ 58, 87 (បោះពុម្ពឆ្នាំ 1994) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយសារតែសាក្សីថ្មីទាំងនេះ មិនបានធ្វើការស្តាប់ចម្លើយ ឬមានឯកសារពាក់ព័ន្ធនានានៅ ក្នុងសំណុំរឿងដែលត្រូវការបំភ្លឺនោះទេ។

11. ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អ្នកជំនាញថ្មីដែលត្រូវបានស្នើសុំ គួរត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យផ្តល់សក្ខីកម្ម (លើកលែងតែអ្នកទាំងនោះមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ជាអ្នកជំនាញ ដែលករណីនេះនឹងត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើសុំខាងមុននេះ[20]) ប្រសិនបើអ្នកជំនាញទាំងនេះត្រូវបានកោះហៅមករៀបរាប់ និងបកស្រាយសេចក្តីថ្លែង ដែលមាននៅក្នុងអត្ថបទបោះពុម្ពផ្សាយរបស់ពួកគេ ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងរួចហើយនោះ។ ដូចដែល ក.ស.ច.ស លើកឡើងពីមុន "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា ... អាស្រ័យដោយអ្នកខ្លះក្នុងចំណោម [អ្នកជំនាញដែលបានស្នើឡើងទាំង

---

[20] ឧទាហរណ៍ដូចជា Stephen Heder គឺស្ថិតនៅក្នុងបញ្ជីអ្នកជំនាញរបស់ កសព។ លោក Heder ធ្លាប់បានបំរើការងារនៅ កសព ក្នុងការតាក់តែងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងស៊ើបសួរ ហើយបន្ទាប់មកបានផ្លាស់ប្តូរទៅបំរើការនៅ កសចស ដើម្បីជាជំនួយក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតទៅលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងស៊ើបសួរដែលគាត់បានជួយក្នុងការតាក់តែងនោះ។ សំខាន់ជាងនេះទៀត លោក Heder ត្រូវបានគេផ្តល់ការងារអោយតាក់តែងការចោទប្រកាន់នានាប្រឆាំងលោក អៀង សារី ហើយបន្ទាប់មកអោយស៊ើបអង្កេតទៅលើការចោទប្រកាន់ដដែលៗទាំងនេះទៀត។ លោក Heder ក៏ជាទីប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់មួយរូបរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាផងដែរ ដែលនេះអាចប៉ះពាល់ដល់ភាពអនាគតិរបស់គាត់ផងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ជាពិសេសទាក់ទងការបដិសេធរបស់គាត់ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងចម្ងល់ទាំងឡាយអំពីសាវតាររបស់គាត់ វាទំនងជាថា លោក Heder ប្រហែលជាអាចធ្លាប់បានបំរើការងារអោយ CIA នៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលបង្កើតអោយមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍។ លើសពីនេះទៀត ធ្លាប់មានការចោទប្រកាន់នានាទាក់ទងនឹងការរៀបចំកិច្ចសន្យារបស់លោក Heder និងកិច្ចប្រឹងប្រែងដែលធ្វើឡើងដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត Lemonde ដើម្បីអោយលោក Bastin ប្រឌិតការវាយតម្លៃដែលមានប្រយោជន៍ទៅលើការបំពេញការងាររបស់លោក Heder។ *សូមមើល រឿងក្តី អៀង សារី សំណុំរឿង* ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស សំណើសុំព័ត៌មានទាក់ទងនឹងអត្តិភាពដែលមានសក្តានុពលនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ កសចស លោក Stephen Heder ចុះថ្ងៃទី ៣០ មករា ២០០៩ ឯកសារលេខ A252, ERN: 00282718-00282722 កថាខណ្ឌ៤។ *សូមមើល រឿងក្តី អៀង សារី សំណុំរឿង* ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស លិខិតរបស់ កសចស ទៅកាន់ មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងលិខិតដែលមានចំណងជើងថា សំណើសុំព័ត៌មានទាក់ទងនឹងអត្តិភាពដែលមានសក្តានុពលនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ កសចស លោក Stephen Heder ចុះថ្ងៃទី ២៤ មករា ២០០៨ ឯកសារលេខ A121/I, ERN: 00159515-00159516 ទំព័រ ១។ *សូមមើល រឿងក្តី អៀង សារី សំណុំរឿង* ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស សំណើសុំព័ត៌មានទាក់ទងនឹងអត្តិភាពដែលមានសក្តានុពលនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ កសចស លោក Stephen Heder ចុះថ្ងៃទី ៣០ មករា ២០០៩ ឯកសារលេខ A252, ERN: 00282718-00282722 ។ *សូមមើល រឿងក្តី អៀង សារី សំណុំរឿង* ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស(អបជ០៨) សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដោយ Wayne Bastin ចុះថ្ងៃទី ២ ធ្នូ ២០០៩ ឯកសារលេខ D263.4 ទំព័រ ១៥។

00642550

នេះ] ដែលបច្ចុប្បន្ន ឬពីមុនជាបុគ្គលិកនៃភាគីមួយនៃរឿងក្ដី (បណ្ឌិត Etcheson និង លោក អៀ ម៉េងទ្រី) ឬជាបុគ្គលិករបស់ ក.ស.ច.ស (បណ្ឌិត Heder) នោះវានឹងមិនមែនជាផលប្រយោជន៍ប្រសើរខាងយុត្តិធម៌ទេ ប្រសិនបើចាត់តាំងពួកគេជាអ្នកជំនាញ ដែលកំណត់ដោយវិធាន ៣១ នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ។ ... ក្នុងករណីដែលជនត្រូវចោទណាម្នាក់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅជម្រះ នៅក្នុងរឿងក្ដីនេះ អ្នកដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណើសុំ នៅតែអាចត្រូវបានកោះហៅឱ្យមកផ្ដល់សក្ខីកម្ម ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា វាមានប្រយោជន៍ដូច្នេះ"[21]។

II. **សំណើសុំ**

អាស្រ័យហេតុនេះ ដោយផ្អែកទៅលើហេតុផលដែលបានបញ្ជាក់ជូនខាងលើ មេធាវីការពារក្ដីសូមស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបើកសវនាការសួរដេញដោលផ្ទាល់មាត់ដើម្បីពិភាក្សាបញ្ហាផ្សេងៗខាងលើ និងដើម្បីធានាថា សិទ្ធិរបស់លោក អៀង សារី ត្រូវបានគោរពយ៉ាងពេញលេញ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានីមួយៗដែលបានលើកឡើង។

សូមលោកសហចៅក្រមទទួលយកសំណើសុំនេះដោយក្ដីគោរព។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី ៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១

មេធាវី AVOCAT ATTORNEY AT LAW KINGDOM OF CAMBODIA

អាង ឧត្ដម Michael G. KARNAVAS

សហមេធាវីរបស់លោក **អៀង សារី**

[21] *រឿងក្ដី នួន ជា* សំណុំរឿងលេខ០០២/១៩-០៩-២០០៧/កសចស ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំចាត់តាំងអ្នកជំនាញ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D281/3 ERN: 00464901-00464904 កថាខណ្ឌ៧-៨។